ZAŃGER

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰҚЫҚ ЖАРШЫСЫ
ВЕСТНИК ПРАВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

№ 2 (295) 2026

БАСТЫ ТАҚЫРЫП / ТЕМА НОМЕРА

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ СОТ ТӨРЕЛІГІ: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАР МЕН ҚАЗАҚСТАНДА ҚҰҚЫҚТЫҚ ТҰРҒЫДАН ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВОСУДИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ И ТЕНДЕНЦИИ ПРАВОПРИМЕНЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ЖОҒАРҒЫ СОТ ТӨРАҒАСЫ АСЛАМБЕК МЕРҒАЛИЕВТІ ҚАБЫЛДАДЫ

ПРЕЗИДЕНТКЕ СОТ ТӨРЕЛІГІН ІСКЕ АСЫРУДЫҢ БЫЛТЫРҒЫ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ МЕН АЛДАҒЫ КЕЗЕҢГЕ АРНАЛҒАН ЖОСПАРЫ БАЯНДАЛДЫ.

Асламбек Мерғалиев сот төрелігінің сапасы тұрақты түрде сақталғанын айтты.

Жоғары тұрған сот сатылары сот актілерінің 98,8 пайызын түзетпеген.

Әкімшілік әділет аясындағы жүйелі шаралардың нәтижесінде мемлекеттік органдармен арадағы даулар кезінде азаматтардың құқығын қорғау көрсеткіштері жақсарды: әкімшілік органдар мен лауазымды тұлғалардың 4,5 мың актісі заңсыз деп танылды.

Татуластыру рәсімдерін қолдану үлесі азаматтық істерде – 45,9 пайызды, әкімшілік істерде 11,8 пайызды құрады. Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы іс саны 11,8 пайызға азайды (500 мыңнан 441 мыңға дейін төмендеді).

Рақымшылық актісін жариялау арқылы 583 адам жазадан, 5 мыңнан аса сотталушы жазасын одан әрі өтеуден босатылды, 9,2 мың адамның жаза мерзімі қысқартылды.

Қамауда ұстауға рұқсат беруден бас тарту үлесі 25,7 пайыздан 37,5 пайызға дейін артты.

Оның орнына үй қамағына алу екі есе жиі тағайындалды (2786-дан 5019-ға дейін ұлғайды). Бұған электронды браслетті кеңінен қолдану ықпал етті (954 адамнан 2283 адамға дейін). Бұл бюджет шығындарын оңтайландыруға және тергеудегі азаматтардың қоғаммен қарым-қатынасын сақтауға мүмкіндік береді.

Кассациялық сотқа сұраныстың жоғары екені байқалды. Жарты жыл ішінде кассациялық сотқа 16,2 мыңнан аса арыз-шағым мен наразылық түскен. Былтырғы осы кезеңде Жоғарғы Сотқа 9,8 мың арыз-шағым жасалған болатын.

Кассация арқылы түзетілген сот актілерінің үлесі азаматтық істерде – 3 пайыздан 18 пайызға, қылмыстық істерде 8 пайыздан 28 пайызға дейін ұлғайды.

Ұлттық статистика бюросының мәліметіне сәйкес, сот жүйесіне абсолютті сенім деңгейі 3 жылда, яғни 2023 жылдан бері 55,2 пайыздан 63,2 пайызға дейін өскені жөнінде ақпарат берді.

Президент «Заң және тәртіп» қағидатын жүзеге асырудың, азаматтарға әділ сот төрелігін қамтамасыз етудің, сондай-ақ заң үстемдігіне басымдық беріп, қоғамның сот жүйесіне сенімін арттырудың маңызын атап өтті.

ZAŃGER

№ 2 (295) АҚПАН 2026 ж.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰҚЫҚ ЖАРШЫСЫ
ВЕСТНИК ПРАВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

- Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты
- Қазақстан Республикасының Конституциялық Соты
- Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы
- Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі
- Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
- Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті
- Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС / РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Әмір Досжан Сарманқұлұлы
Қазақстан Республикасы Судьялар одағының Төрағасы
Председатель Союза судей Республики Казахстан

Мерғалиев Асламбек Амангелдіұлы
Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы
Председатель Верховного Суда Республики Казахстан

Азимова Эльвира Әбілхасымқызы
Қазақстан Республикасы Конституциялық Сотының Төрағасы
Председатель Конституционного Суда Республики Казахстан

Асылов Берік Ноғайұлы
Қазақстан Республикасының Бас прокуроры
Генеральный Прокурор Республики Казахстан

Сәрсембаев Ерлан Жақсылықұлы
Қазақстан Республикасының Әділет министрі
Министр юстиции Республики Казахстан

Түймебаев Жансейіт Қансейітұлы
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың ректоры
Ректор КазНу им. аль-Фараби

Сыдықов Ерлан Бәтташұлы
Л.Н.Гумилев ат. Еуразия ұлттық университетінің ректоры
Ректор Евразийского национального университета им. Л.Н.Гумилева

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Абдрасулов Ермек Баяхметович
з.ғ.д., проф., «Сот билігі және салыстырмалы құқық» бөлімінің жауапты редакторы
д.ю.н., проф., ответственный редактор раздела «Судебная власть и сравнительное право»

Борчашвили Исидор Шамилович
з.ғ.д., проф., «Қылмыстық құқық» бөлімінің жауапты редакторы
д.ю.н., проф., ответственный редактор раздела «Уголовное право»

Қоғамов Марат Шекішұлы
з.ғ.д., проф., «Қылмыстық процесс» бөлімінің жауапты редакторы
д.ю.н., проф., ответственный редактор раздела «Уголовный процесс»

Мельник Роман Сергеевич
з.ғ.д., проф., «Әкімшілік құқық және әкімшілік іс жүргізу» бөлімінің жауапты редакторы
д.ю.н., проф., ответственный редактор раздела «Административное право и административный процесс»

Мороз Светлана Павловна
з.ғ.д., проф., «Жеке құқық» бөлімінің жауапты редакторы
д.ю.н., проф., ответственный редактор раздела «Частное право»

Сүлейменов Майдан Күнтуарұлы
з.ғ.д., проф., «Жеке құқық» бөлімінің бас редакторы
д.ю.н., проф., главный редактор раздела «Частное право»

Убигалиев Ергали Абилкасимович
Алматы қ. кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сотының төрағасы, «Азаматтық іс жүргізу», «Ювеналды әділет» бөлімдерінің жауапты редакторы
Председатель суда по делам несовершеннолетних г. Алматы, ответственный редактор разделов «Гражданское право», «Ювенальная юстиция»

Шаяхметова Айым Галымбековна
Астана қалалық сотының судьясы, доктор PhD, «Халықаралық құқық» бөлімінің жауапты редакторы
Судья суда города Астаны, доктор PhD, ответственный редактор раздела «Международное право»

Авторлық және аралас құқықты бұзғандарға Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылық көзделген.

Журналдағы мақала авторларының пікірі мен көзқарасы редакцияның ресми көзқарасымен сәйкес келмеуі мүмкін.

Нарушение авторских прав и смежных прав предусматривает ответственность в соответствии с законами РК. Мнения и взгляды, содержащиеся в данном журнале, могут не совпадать с официальной позицией редакционной коллегии журнала и отражают авторскую точку зрения.

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

СОТ БИЛІГІ / СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ

Досжан Әмір
Құрылтайдың қазаққа қадірі биік.................... 5

Фархад Камалов
Союз судей Республики Казахстан: 30 лет профессиональной ответственности и служения закону............... 8

Телжан Жүсіпов
Сот жүйесіндегі таңдау тетіктерін жетілдіру жолдары 9

Думан Омаров
Международное сотрудничество и институциональное партнерство................11

ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ІС ЖҮРГІЗУ
АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО И АДМИНИСТРАТИВНЫЙ ПРОЦЕСС

Айбек Амангелдин
Абстрактный нормоконтроль в административной юстиции...................... 16

Ұлан Қажыкен
Мемлекеттік сатып алу: әкімшілік-құқықтық аспект 21

Жазира Мұхаметова
Жазатайым оқиғаларды арнайы тергеп-тексеру актілерін әкімшілік тәртіппен даулау негіздері 24

БАСТЫ ТАҚЫРЫП / ТЕМА НОМЕРА

Экологиялық сот төрелігі: халықаралық стандарттар мен Қазақстанда құқықтық тұрғыдан қолданудың тенденциялары

Экологическое правосудие: международные стандарты и тенденции правоприменения в Казахстане

Бейбут Шермухаметов
Экологическая юстиция для Казахстана 28

Шолпан Маликова
Экологиялық дауларды қараудың ерекшеліктері 34

Арыстанбек Бекболатов
Мемлекеттегі экологиялық басымдықтар мен экологиялық құқықбұзушылықтардың алдын алуға қатысты қадамдар.................... 36

Салтанат Жайлибаева
От международных стандартов – к национальному применению: Орхусская конвенция в административных делах 40

Асель Оспанбаева
Когда природа становится объектом преступления: современные реалии уголовно-правовой защиты экосистемы 43

Журнал Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде тіркелген. Тіркеуге қою туралы №2158-Ж, куәлік 2001 жылы 25 шілдеде берілді.

ҚҰРЫЛТАЙШЫ
«Қазақстан Республикасы Судьялар одағы» РҚБ

Бас редактор: А.К. Беркімбаева
Дизайн және беттеуші: Г.А. Джаббарова
Редакцияның мекен-жайы: 050050, Алматы қ., Ақкент ш/а, 32.

Материалдарды zanger-press@mail.ru электронды почтасына жолдау керек.
Фотосуреттер ашық ақпарат көздерінен алып қолданылды.

«Print House Gerona» баспаханасында басылды.
Алматы қаласы, Помяловского к-сі, 28 а.
Тел.: +7 (727) 250 47 40.

Теруге берілген күні 03.02.2026 ж.
А-4 форматы қағазы жылтыр, офсеттік баспа,
Таралымы: 2533 дана. № 121 тапсырыс

Журнал зарегистрирован в Министерстве культуры, информации и общественного согласия Республики Казахстан. Свидетельство о постановке на учет № 2158-Ж от 25 июля 2001 г.

УЧРЕДИТЕЛЬ
РОО «Союз судей Республики Казахстан»

Главный редактор: А.К. Беркимбаева
Дизайн и верстка: Г.А. Джаббарова
Адрес редакции: 050050, г. Алматы, мкр. Аккент, д.32.

Материалы присылать по адресу: zanger-press@mail.ru
Использованы фотоматериалы из открытых информационных источников.

Отпечатано в типографии «Print House Gerona».
г. Алматы, ул. Помяловского, 28 а.
Тел.: +7 (727) 250 47 40.

Сдано в печать: 03.02.2026 г.
Формат А-4. Бумага мелованная, печать офсетная, 5,5 п.л.
Тираж: 2533 экз. Заказ № 121

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

Нурлан Белхаиров
Экологическое правосудие в Казахстане: современная модель регулирования, цифровизация государственного экологического контроля и законодательные реформы 45

Татьяна Зинович
Международные стандарты экологического правосудия и растущая значимость экологических прав в глобальной правовой системе 49

Вадим Ни
Право на чистую окружающую среду и как мы его добиваемся в Казахстане на основе международного права................................. 54

АЗАМАТТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ / ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС

Кымбат Манакаева
Некоторые вопросы рассмотрения трудовых споров 58

Самал Абугалиева
Жеке тұлғаларға қарсы құқық бұзушылықтарды караудағы сот тәжірибесі 62

Дәурен Ералиев
Азаматтық сот ісін жүргізудің жалпы бағыттары, міндеттері мен қағидаттары 65

Бахыт Карина
Основания для применения к физическим лицам процедуры восстановления платежеспособности и процедуры банкротства......... 68

Исағали Тұңғышбаев
Мас күйінде көлік жүргізудің құқықтық салдары және қауіпсіздік мәселелері........... 72

ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ / УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС

Мирас Сатыбалдин
Потенциал и пути расширения сокращенного производства в рамках Кодекса об административных правонарушениях 75

Самидин Темиралиев
Алқабилер қызметі мемлекеттік және қоғамдық мүдделер арасындағы балансты сақтайды....................................... 78

Мадина Сисенова
Новеллы законодательства, касающиеся отсрочки отбывания наказания..................... 81

Тұрар Темірбаев
Сыбайлас жемқорлық – ұлт дамуын тежейтін, елдің сенімін төмендететін қауіпті кесел...... 84

Аян Кусаев
Оценка доказательств: правовые и практические аспекты 87